

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Κοινωνιολογία του Πολιτισμού

Ενότητα 7: Τέχνη -κουλτούρα - κριτική θεωρία

Επικ. Καθηγητής: Νίκος Φωτόπουλος

e-mail: nfotopoulos@uowm.gr

Τηλ. Επικοινωνίας: 23850-55150

Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ψηφιακά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιγραφή ενότητας (1/2)

- Αναλυτική περιγραφή.
- Λέξεις- κλειδιά.
- Χαρακτηριστικά του σύγχρονου κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου.
- Τέχνη & κουλτούρα στην εποχή της παγκοσμιοποίησης προς μια “διεθνή των outsiders”.
- Αυτονομία της πολιτισμικής παραγωγής.

Περιγραφή ενότητας (2/2)

- Πολιτισμός και αγορά.
- Τέχνη και κοινωνία.
- Η κριτική της τέχνης.
- Τέχνη και αλλοτρίωση.
- Η Σχολή της Φρανκφούρτης και η Κριτική Θεωρία.

Τέχνη & κουλτούρα στην εποχή της παγκοσμιοποίησης

- Το ζήτημα της αλλοτρίωσης - πραγματοποίησης ως ιστορικό κοινωνικό και οικονομικό φαινόμενο.
- Η δημιουργία της «ψευδούς συνείδησης» και η συμβολή της πολιτιστικής παραγωγής στην αναπαραγωγή αυτού του φαινομένου:
 - Τηλεόραση.
 - Κινηματογράφος.
 - Μ.Μ.Ε.
 - Κόμικς.
 - Pop culture (μουσική, ραδιόφωνο κ.λ.π.).
 - Διαδίκτυο.

Χαρακτηριστικά του σύγχρονου κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου

- Κυριαρχία μιας καταφατικής κουλτούρας (affirmative culture).
- Δομική ενσωμάτωση των διανοουμένων στις αξίες του κυρίαρχου status quo.
- Εισβολή και κυριαρχία της εμπορευματικής λογικής στην πνευματική δραστηριότητα (επικαθορισμός του πνευματικού από το εμπορικό-οικονομικό στοιχείο).
- Άνοδος της ασημαντότητας (Καστοριάδης).

Αυτονομία της πολιτισμικής παραγωγής;

- Ποιοι είναι οι μηχανισμοί και οι θεσμοί που ελέγχουν τη διακίνηση των πολιτιστικών αγαθών σε διεθνές επίπεδο;
- Άνοδος μορφών ανορθολογισμού: εξτρεμιστικοί μηδενισμοί, θρησκευτικοί ολοκληρωτισμοί, εθνικιστικές παλινορθώσεις, πολιτικοί καιροσκοπισμοί.
- Επικράτηση της μαζικής κουλτούρας μέσω της πολιτιστικής βιομηχανίας.

Μανχάϊμ-Λούκατς-Γκόλντμαν

- Η νοηματική και διανοητική αλλοτρίωση συνδέεται άμεσα με την κοινωνική διαστρωμάτωση και την ταξική σύνθεση.
- Η νόηση δεν νοείται χωριστά από τις κοινωνικές και ιστορικές συνθήκες.
- Μαρξισμός (η αντιστροφή του ιδεαλισμού).

Προς μια “διεθνή των outsiders”

- Να αναδυθεί και πάλι το αίτημα της αυτονομίας.
- Η δημιουργία μιας διεθνούς όλων όλοι:
 - έχουν μια «περιθωριακή σχέση» με το κυρίαρχο ρεύμα παραγωγής & διανομής πολιτιστικών αγαθών,
 - έχουν αναγνωρίσει την αναγκαιότητα μιας αυτονομίας των εθνικών πνευματικών πεδίων στο παγκόσμιο στερέωμα,
 - επιχειρούν μια Realpolitik της αντεξουσίας: μια οικουμενική κουλτούρα των επιμέρους εθνικών πνευματικών σφαιρών. προς μια νέα ορθολογικότητα (Π.Μπουρντιέ).
- Μια νέα κριτική των θεσμών (Μ. Φουκό).
- Ένα νέο Κριτικό Πρόγραμμα απελευθέρωσης.

Πολιτισμός και αγορά

- Πολιτισμική παραγωγή: το έργο και η δράση (καλλιτεχνών, συγγραφέων, ποιητών & λογοτεχνών, ερευνητών, εκδοτών, κριτικών κλπ).
- Πολιτισμικός διεθνισμός: οι καθολικές αξίες που αναδύθηκαν και επικράτησαν στο πλαίσιο της κοινωνίας των εθνών (κτήμα όλης της ανθρωπότητας).

Τέχνη και Κοινωνία

- Η τέχνη:
 - Δημιουργεί μια «σημαντική δομή» (με σήμανση και σημασία) - πρόκειται για μια διαδικασία διαλεκτική στην οποία ο άνθρωπος δεν είναι απών (καθορίζεται και καθορίζει).
 - Η τέχνη δημιουργεί «σημαντικές δομές» οι οποίες συγκεκριμενοποιούνται, εμφανίζονται αναπαράγονται σε μικρο - δομικό επίπεδο (αυτό όμως που ισχύει στο μέρος ισχύει και στο όλο).
 - Η τέχνη στοχεύει στην ολότητα.
 - Κοινωνικοποιεί την ατομικότητα (ιδέα - συναίσθημα- ενόραση-αμφιβολία-εσωτερίκευση-εμμονή κ.λ.π).

Η κριτική της τέχνης

- Δημιουργεί διαμεσολαβήσεις ανάμεσα στο έργο και το κοινό.
- Ασκεί κριτική στις διάφορες προσεγγίσεις για το ίδιο έργο.
- Επιχειρεί τη δική της προσέγγιση.
- Ακροβατεί στη διαλεκτική υποκειμένου-αντικειμένου.
- Συμβάλει στη διαλεκτική της τέχνης με την κοινωνία αφού η καλλιτεχνική δημιουργία «αντανακλά» την πραγματικότητα και η πραγματικότητα αντανακλάται στην καλλιτεχνική δημιουργία.

Τέχνη & Αλλοτρίωση

Όταν η τέχνη:

- Αποκόβεται από τις κοινωνικές της αναφορές.
- Λογίζεται ως εμπόρευμα «ανταλλακτική αξία».
- Χάνει την διαχρονική «αξία χρήσης» της.
- Χάνει την ολότητά της.
- Χάνει την ουσία της: την αναζήτηση του «ωραίου» μέσα από αισθητικές και «ανατροπές».
- Η μορφή της «αποποιείται» το περιεχόμενό της.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημείωμα Αναφοράς

- Copyright Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Φωτόπουλος Νίκος. «Κοινωνιολογία του Πολιτισμού». Έκδοση: 1.0. Φλώρινα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.uowm.gr/courses/NURED269/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Όχι Παράγωγα Έργα Μη Εμπορική Χρήση 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Ως Μη Εμπορική ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

